

Zbyněk Fiala: Návrat k uhlí se nekoná

- CZ24 News | 28. listopadu 2023

Fakta nepotvrzují obavy, že bez fosilů a jádra se evropská energetika zhroutí.

Co přinese klimatický summit COP28, který začne ve čtvrtek v ropném a plynovém ráji Dubaji? Možná bychom se měli napřed podívat na budoucnost ropy a plynu. V loňském roce z nich vzniklo 18 gigatun emisí oxidu uhlíku, což je asi polovina energetických emisí. Hra je však v koncovce, Mezinárodní energetická agentura IEA píše, že „při současném nastavení politik dosáhne poptávka po ropě a plynu vrcholu do konce tohoto desetiletí“.

Jsou s tím ropné společnosti smířeny? Dokážeme si poradit s mocí velkých olejářských společností? Nadvláda velkých však podle statistik IEA už minula a ztrácí se v nepřehledném davu těch menších a ještě menších. Upozorňuje na to Adam Tooze ve svém internetovém zápisníku Chartbook na americkém portálu Substack. Jeho ekonomické postřehy bývají velice cenné. Ostatně, je také ředitelem Evropského institutu na Columbia univerzitě a komentátorem vlivného žurnálu Foreign Policy.

Odvětví ropy a plynu zaměstnává 12 milionů lidí a generuje volné příjmy ve výši 3,5 bilionu dolarů, ze kterých se pak platí státní daně (50 %), reinvestice (40 %) a dividendy (10 %). Míváme tendenci obor ztotožňovat s největšími ropnými společnostmi, jako je Exxon, ale to je zastaralý pohled. Sedmička největších světových ropných společností podle IEA ovládá méně než 13 % světové těžby. Více než polovina celosvětové produkce a téměř 60 % světových zásob ropy a zemního plynu připadá na národní ropné společnosti.

Onen druhý sled zahrnuje širokou škálu společností, jako jsou Lukoil, Repsol, OMV nebo Woodside, ale také mnoho severoamerických hráčů na trhu s břidlicovým plynem a těžkou ropou jako jsou Apache, Hess, Marathon Oil, Pioneer Natural Resources nebo Oxy. Vedle toho tu působí diverzifikované mezinárodní konglomeráty s aktivitami v oblasti těžby jako je Mitsubishi Corp.

A co dělají pro přechod k bezuhlíkaté energetice? Jak zpráva IEA jasně ukazuje, přes všechnu rétoriku o zelené energii, drtivá většina odvětví sleduje energetické změny „jen z povzdálí“. Producenti ropy a zemního plynu se podílejí na celkových investicích do čisté energie pouze 1 procentem. Více než 60 % těchto investic přitom pochází od pouhých čtyř společností z oněch tisíců současných producentů ropy a zemního plynu na celém světě. Ropný a plynárenský průmysl jako celek je jen okrajovou silou při přechodu světa na čistou energetiku, konstatuje EIA.

<https://adamtooze.substack.com/p/chartbook-carbon-notes-7-the-ieas>

Ale jde to i bez nich. Tady sáhnou po starším příspěvku Adama Tooze, který vyhodnocoval vývoj po loňském krizovém roce. Porovnával americké pochyby o evropském Green Dealu s faktem, že světla v Evropě pořád svítla, zatímco třeba Texas, který nás má zachraňovat svým zkapalněným plynem, prožil roku 2021 docela drsný blackout.

Energetická krize zasáhla Evropu uprostřed urychleného odklonu od fosilních paliv, který byl vyvolán jak obavami o klima, tak dalšími programy ekologické průmyslové politiky. Vedle velkých nástrojů, jako investiční program EU Next Generation nebo Fit for 55 pro energetickou transformaci, hrají svou roli i rostoucí ceny za uhlíkové povolenky a spousta národních programů. Náklady na čistou energii klesaly i díky levným čínským solárním panelům. Evropský automobilový průmysl nastavil kurz elektrifikace do poloviny 30. let 20. století. Tady je Čína dominantní světovou silou, to může být riziko, ale evropští výrobci automobilů a strojírenské společnosti vidí v Číně spíše obrovské

příležitosti.

Ruská válka na Ukrajině a prudké omezení dodávek ruských zdrojů tak přišly v době, kdy už tento program běžel a byl ještě posílen potřebou energetické bezpečnosti. V létě loňského roku se to zkomplikovalo tím, že řeky vysychaly a snížil se příspěvek hydroelektráren. Současně klesla výroba jaderné energie. Nebylo to jen kvůli Německu, kde bylo ukončení jádra předem naplánováno, ale nečekaně vypadla také Francie kvůli problémům s údržbou starých elektráren a vlivům vedra na jejich provoz.

Vypadalo to na nezbytnost návratu k fosilním zdrojům, jak naznačoval fakt, že jen v Evropě bylo oživeno 26 uhelných elektráren. Jenže jejich využití je nepatrné, jen na 18 procent kapacity. Spotřeba uhlí roku 2022 proto stoupla jen o 0,3 procenta a brzy začala znovu klesat. Letošního roku už jsou přehradní nádrže plné a také francouzské jádro je v lepší kondici, takže spotřeba uhlí by mohla klesnout na rekordně nízkou úroveň.

Není patrný ani žádný ústup investorů od obnovitelných zdrojů, spíše naopak, tempo těchto investic se stupňuje. Podle nejnovějších údajů oborové organizace SolarPower Europe bylo v roce 2022 v Evropě instalováno téměř 32 gigawattů solární kapacity, což představuje 33 % nárůst oproti roku 2021. Z hlediska výroby se rok 2022 zapíše do historie jako rok, kdy solární a větrná energie předstihla všechny ostatní formy výroby elektřiny v Evropě – plyn, jádro nebo uhlí.

Naproti tomu dva největší projekty jaderných reaktorů, které se v současné době staví v Evropě, ve Velké Británii a Francii, jsou životaschopné pouze při mimořádně vysokých cenových dotacích. Menší nebo technologicky méně ambiciózní atomové elektrárny na tom mohou být o něco lépe. Maďarsko spoléhá na ruské dotace a Polsko doprovází své jaderné nadšení zvýšením závazku na instalaci obnovitelných zdrojů.

Pokračuje také revoluce v oblasti elektromobilů. Na evropský trh vstupují čínští výrobci, což povede ke snížení cen jako v případě solární energie. Evropský závazek ukončit prodej nových vozidel se spalovacími motory do roku 2035 zůstává nedotčen i přes snahu německé vlády na poslední chvíli vyčlenit výjimku pro špičková vozidla na syntetická biopaliva.

„Samozvaní realisté ve Spojených státech s oblibou obviňují evropské tvůrce energetické politiky, že činí svá strategická rozhodnutí v zaslepení zelenou ideologií. Kdo však nosí ideologické brýle? Pokud jde o Evropu, názor Američanů, že Putinova válka prokázala nepostradatelný význam fosilních paliv a vyvolala všeobecný ústup od energetické transformace, je jednoduše v rozporu s fakty,“ konstatuje Adam Tooze.

<https://adamtooze.com/2023/04/05/europes-energy-crisis-that-isnt/>

AUTOR: Zbyněk Fiala

[ZDROJ](#)